

- педагогічні читання: Міжнародна наукова конференція 12–13 вересня 2001 року / За ред. О.О. Сисоєвої і О.Г. Романовського. – Харків: НТУ “ХП”, 2001. – С. 30–50.
2. Гриценко В.И., Кудрявцева С.П., Колос В.В., Веренич Е.В. Дистанционное обучение: теория и практика: (Монография). – К.: Наукова думка, 2004. – 375 с.
3. Гриценко В.И., Довгялло О.М., Власенко Н.А. Информатизация освіти в Україні: концепт концепції та завдання вищого рівня // Матеріали науково-практичної конференції “Програмно-технічні засоби інформатизації освіти”. – К.: ІСДО, Електромаш, 1995. – С. 31–35.
4. Журавська Л. Концептуальні умови управління самостійною роботою студентів вищих навчальних закладів // Освіта і управління. – 1999. – Т. 3. – № 2. – С. 105–115.
5. Корсунська Н.О. Проблеми розвитку дистанційної освіти: ефективність і вартість // Професійно-технічна освіта. – 2002. – № 3. – С. 17–20.
6. Машбиц Е.И., Андриевская В.Б., Комиссарова Е.Ю. Диалог в обучающей системе. – К.: Вища школа, 1989. – 184 с.
7. Соловов А.В. Электронное обучение: проблематика, дидактика, технология. – Самара: “Новая книга”, 2006. – 462 с.
8. Стефаненко П.В. Дистанционное обучение в высшей школе: (Монография). – Донецк: ДонНТУ, 2002. – 400 с.
9. Федотова Е.Ф. Системное представление дистанционного образования [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.scholar.urfu.ac.ru/pedjournal/numero5/fef.html>.
10. Хортон У., Хортон К. Электронное обучение: инструменты и технологии / Пер. с англ. – М.: КУДИЦ-ОБРАЗ, 2005. – 640 с.
11. Штофф В.А. Роль моделей в познании. – Л.: Изд-во ЛГУ, 1963. – 128 с.
12. Шуневич Б. Теоретичні основи дистанційного навчання: Навч. посіб. – Львів: Вид-во Національного універ. “Львівська політехніка”, 2006. – 244 с.
13. Borsook T. Harnessing the power of interactivity for instruction. In M.R. Simonson and C. Hargrave (Eds.) // Proceedings of the 1991 Convention of the Association for Educational Communications and Technology. – Orlando, FL: Association for Educational Communications and Technology, 1991. – P. 103–117.
14. Carlson R.D., & Repmen J. Web-based interactivity // WebNet Journal. – 2000. – № 1(2). – P. 11–13.

УДК 378.147

Копил Г.О., Смирнова М.І.

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ І ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

У статті йдеться про використання самостійної роботи у формуванні професійно важливих компетенцій у майбутніх фахівців з міжнародної економіки у процесі вивчення іноземних мов фахового спрямування. Викладено деякі теоретичні положення про самостійну роботу студентів та її значення у професійному становленні та зростанні, а також певні практичні аспекти і пропозиції щодо організації самостійної роботи в навчальному процесі економічного ВНЗ, виходячи з досвіду авторів.

В статті речь идет об использовании самостоятельной работы в формировании профессионально важных компетенций у будущих специалистов по международной экономике в процессе изучения иностранных языков профессионального направления. Изложены некоторые теоретические положения о самостоятельной работе студентов и ее значении в профессиональном становлении и росте, а также определенные практические аспекты и предложения относительно организации самостоятельной работы в учебном процессе экономического ВУЗа, исходя из опыта авторов.

This article is about the use of independent work in forming professionally important jurisdictions for future specialists in international economy in the process of study of foreign languages in professional direction. In the article the row of theoretical positions is expounded about independent work of students and its value in the professional establishing and growth, some practical aspects and suggestions in relation to organization of independent work in the educational process of economic institute, got from authors' experience.

Актуальні потреби сучасного розвитку суспільства поставили перед українською професійною освітою низку важливих завдань, пов'язаних з удосконаленням системи професійної підготовки фахівців у вищій школі. Крім того, кінець ХХ – початок ХХІ ст. характеризуються стрімким зростанням обсягу наукової інформації, небувалим проникненням її в усі сфери життя. Економіка, господарство, побут, технічні та виробничі процеси перебувають під впливом потоку наукових знань. Темпи науково-технічного розвитку настільки високі, що неможливо встигнути за інформацією, що постійно оновлюється. Вимоги часу і бажання мати відповідний рівень сприяють перетворенню кінцевої освіти в безперервну і тим самим з виду діяльності (навчання) у спосіб життєдіяльності [4]. Ураховуючи ці фактори, необхідним для фахівців усіх галузей і рангів стає набуття вмінь і навичок самостійної роботи.

Нині до професійної компетентності фахівця ставляться нові вимоги: компетентним вважається фахівець, здатний діяти універсально, тобто той, який не тільки може ефективно використовувати набуті й усвідомлені знання у вузькопрофесійній сфері діяльності, а такий, який озброєний цілісною культурою як універсальним способом освоєння світу. Такий фахівець мислить творчо, самостійно, уміє своєчасно здобувати та правильно використовувати потрібну інформацію, знання, уміння, здатен ухвалювати нестандартні, оригінальні, сміливі рішення на основі фундаментальних знань.

Очевидно, що поняття “вища освіта” має ототожнюватися з поняттям “освіченість”, а не лише з поняттям “навчання” (здобуття студентами певних знань, умінь, навичок у межах певного фаху). Освіченість же пов'язана з розвитком творчого і самостійного мислення. Це те основне, що має залишитися, коли все вивчене або забуте, або має бути в нових умовах актуалізовано.

Характерною особливістю модернізації вітчизняної професійної освіти на сучасному етапі є компетентнісний підхід, який має забезпечувати підготовку кваліфікованого працівника за сучасних умов – компетентного, відповідального, такого, який вільно володіє своєю професією, здатний до ефективної роботи за фахом на рівні світових стандартів, готовий до постійного професійного зростання, соціальної та професійної мобільності. Це потребує, у свою чергу, безперервності освіти, необхідності постійного підвищення кваліфікації, навчання впродовж життя. У Болонській декларації на це звертається особлива увага. У контексті Болонського процесу компетентнісний підхід до освіти, як відзначає Н.А. Селезньова [12], розглядається як такий, що сприяє подоланню традиційних когнітивних орієнтацій вищої освіти, приводить до нового бачення самого змісту освіти, його методів і технологій. Цей підхід може зберегти культурно-історичні, етносоціальні цінності, якщо компетентність розглядати як складне особистісне утворення, що включає інтелектуальні, емоційні і моральні складові.

Формування професійної компетентності майбутнього фахівця з міжнародної економіки за сучасних умов розбудови ринкових відносин нашої країни, на нашу думку, може означати важливу характеристику діяльності фахівця, його інтегральну якість, що є синтезом базових (професійних), надпрофесійних знань, умінь і навичок та особистісних професійно важливих якостей. Крім того, іноземна мова в межах цього фаху належить не лише до обов'язкових знань, але й є інструментом формування професійної компетентності за умови володіння інтеркультурологічною компетенцією [7], яка по суті є інтегративним утворенням таких компетенцій, як культурологічна, лінгвокраїнознавча та соціолінгвістична (лінгвокультурологічна), де мовну, змістовну чи фахову спрямованість визначає соціум чи галузь, в якій має відбуватись комунікація.

Для фахівців з міжнародної економіки інтеркультурологічна компетенція означає одну з ключових компетенцій, необхідну для міжнародної економічної діяльності, яка, крім мовної і мовленнєвої компетенцій, має включати також знання ділових і підприємницьких культур своєї країни та країни ділових партнерів у вербальному та невербальному вираженні, що уможливорює толерантно, упевнено, компетентно та ефективно спілкуватися з діловими партнерами інших культур з максимальною користю.

Володіння інтеркультурологічною компетенцією сприяє більш ефективній професійній діяльності, збагачує, розширює професійний світогляд і сприяє розвитку у фахівців креативного мислення, оскільки, знаючи, “як там у них”, відчувачи себе рівноправним учасником ділових відносин чи виробничих відносин, наші фахівці, по-перше, будуть грамотно та досвідчено співпрацювати із зарубіжними партнерами, по-друге, прагнутимуть до запозичення та впровадження прийнятного для нас передового досвіду у своїй професійній діяльності на теренах економіки нашої країни.

З огляду на вищевикладене можна стверджувати, що процес навчання іноземних мов фахового спрямування має бути комунікативно спрямованим. Слід зауважити, що комунікативний підхід у вивченні іноземних мов – це максимальне наближення навчального процесу до реального процесу спілкування. Насамперед, це творчий процес. Наприклад, концепція комунікативної іншомовної освіти Ю.І. Пасова зосереджує увагу на продуктивному засвоєнні культури: учні, звичайно, мають і “знати”, і “вміти”, але передусім вони повинні “творити” і “хотіти”. Лише особистісні емоційно-ціннісні відношення до фактів інших культур є каналом заглиблення в їх глибинний простір. Тому основою предметного змісту є проблеми спілкування, а не традиційні теми. Чим більший перелік проблем, які використовуються в оволодінні іншомовною культурою, тим більше предметів обговорення “використано”, тим більший обсяг різноманітних знань актуалізується у свідомості кожного учня з різних проблем, і відповідно збагачується досвід його спілкування і різноманітність його висловлювань [10, 53].

Цілі вивчення іноземної мови в економічному ВНЗ зрештою визначаються екстралінгвістичними чинниками, зокрема необхідністю підготовки конкурентоспроможних спеціалістів, які, на нашу думку, у першу чергу повинні мати вміння і навички у напрямках “Knowledge Management” і “Business Intelligence”, двох взаємодоповнюючих аспектів прийнятної в Європі і США “Алмазної моделі керування бізнесом” [1]. Слід зазначити, що вміння і навички сприйняття і передачі інформації – це основа Business Intelligence (BI), що визначається так [14]:

- процес перетворення даних в інформацію і знання про бізнес для підтримки ухвалення неформальних рішень;
- інформаційні технології (методи і засоби) збору даних, консолідації інформації і забезпечення доступу бізнес-користувачів до знань;
- знання про бізнес, набуті в результаті поглибленого аналізу детальних даних і консолідованої інформації.

У межах цих концепцій особливого значення набуває *самостійна робота студентів* (СРС), оскільки вона є принциповою ланкою процесу формування професійної компетентності студентів та одним з основних способів розвитку студентської творчості і самостійності. Виходячи з цього, удосконалення й інтенсифікація самостійної роботи студентів належить до важливих науково-методичних і педагогічних проблем.

В умовах модернізації вищої освіти самостійна робота покликана виконувати якнайбільш важливі функції. Вона повинна забезпечити творче, повне і глибоке засвоєння знань, формування як фахових, так і загальноосвітніх фундаментальних умінь і навичок – тим самим формування професійних компетенцій майбутнього фахівця. У процесі самостійної роботи розриваються пізнавальні і творчі здібності особистості, самостійне мислення, потреба в самоосвіті, висока загальна культура та культура праці.

Самостійна робота виробляє у студента такі цінні для майбутнього фахівця якості, як організованість, ініціативність, працелюбність, гнучкість мислення, критичність, наполегливість у досягненні мети, силу волі, відповідальність, допитливість, незалежність, здатність діяти в нестандартних умовах. Таким чином, самостійна робота – це пошук нових, творчо ефективних підходів до оволодіння науковими знаннями й вміннями, несе в собі швидше елемент виховного характеру, оскільки повинна прищеплювати необхідність, звичку, прагнення й уміння систематичного поповнення своїх знань, удосконалення фахової майстерності, використання фундаментальних знань для вивчення інших дисциплін і в практичній діяльності.

Як вид навчальної діяльності СРС може бути подана як динамічна логічна структура, що забезпечує поглиблення знань, сприяє посиленню інтересу до предмета та активності студентів, осмисленню набутих знань, розвитку аналітичного мислення. Крім того, самостійна робота студентів є компонентом, умовою та засобом розвитку культури навчальної діяльності. Оскільки категорія “культура” включає і процес, і результати творчої діяльності, характеризує динаміку й рівень розвитку суспільства і людини, то суть культури навчання можна охарактеризувати як прагнення особистості до розвитку своїх здібностей до саморозвитку і самовиховання як суб’єкта наукової і навчальної діяльності. Зазначимо, що основними компонентами культури навчання є:

- ціннісне ставлення до творчої діяльності і спрямованість на саморозвиток;
- якості особистості, що визначають характер навчання;
- здатність до самопізнання й самоврядування;
- знання нормативної моделі пізнавальної діяльності, принципів наукової організації розумової роботи, психологічних механізмів розвитку особистості;
- уміння й навички раціонального навчання, прийоми інтенсифікації розумової роботи [5, 56].

Метою самостійної роботи з іноземної мови в економічному ВНЗ можна вважати формування знань, умінь і навичок визначення вихідних вимог і даних професійної діяльності, формування інформаційних ресурсів, здобуття і набуття знань, доведення інформації – сприйняття, обробку і її використання в економіко-управлінській діяльності підготовки майбутніх фахівців до ділового спілкування та міжкультурної комунікації. Тож метою навчання іноземної мови, на наш погляд, має стати навчання такого виду мовленнєвої діяльності, “який забезпечує тому, хто вчиться, максимальне поповнення професійних знань, до якого найчастіше звертається фахівець у реальній професійній діяльності” [13, 140]. Отже, вивчення іноземної мови на факультеті міжнародної економіки перетворюється на один з чинників формування професійної компетентності майбутніх фахівців.

Водночас можна сформулювати основні завдання організації самостійної роботи з іноземної мови студентів економічного ВНЗ:

- *формування самостійності як риси особистості;*
- *розвиток умінь і навичок сприйняття і використання інформації;*
- *одержання знань за фахом;*
- *формування мовної і мовленнєвої компетенцій;*
- *формування навичок ділового спілкування;*
- *розвиток інтересу студентів до обраної спеціальності.*

Таким чином, самостійну роботу в оволодінні іноземною мовою можна визначити як вид навчальної діяльності студентів, який має на меті процес самостійного набуття знань, формування іншомовних умінь і навичок, який управляється або викладачем опосередковано і латентно (через навчальні матеріали, інструкції, пам’ятки, алгоритми тощо), або самим студентом (через визначення мети роботи, найбільш ефективних стратегій досягнення поставленої мети, через прийоми рефлексії і діяльність із самооцінювання тощо).

Визначаючи місце самостійної роботи студентів у процесі навчання іноземних мов, слід визначити пріоритети у формуванні індивідуальної технології навчання. Очевидно, що збільшені обсяги змісту навчання, з одного боку, і достатньо лімітовані часові ресурси, з другого боку, спричинюють збільшення питомої ваги самостійної роботи, а отже, необхідність першочергового оволодіння способами навчальної діяльності. У цьому випадку мова йде про формування вмінь самостійного оволодіння іноземною мовою й іншомовною діловою культурою, тобто інтеркультурологічною компетенцією.

Для формування професійної компетентності майбутніх фахівців надзвичайно важливе значення має професійно значуща інформація, яка, на нашу думку, є чинником, що регулює, направляє і стимулює процес навчання. Задоволення потреби в професійній інформації нерідко стає метою мовленнєвої діяльності. Мовленнєві дії, у свою чергу, є частиною пізнавальної, професійної і загальної діяльності. Особливість професійного спілкування полягає в тому, що в ній пов’язані воедино два найважливіші взаємообумовлюючі види людської діяльності – професійно-трудова і мовленнєва. На основі професійної діяльності і заради неї розгортається мовленнєва взаємодія людей у річищі спільної діяльності.

Забезпечити якість навчання, виховання і самовиховання можна, лише перевіривши навчально-пізнавальну діяльність студентів з екстенсивної на інтенсивну керувану основу. Необхідною умовою цього є всебічне стимулювання і розвиток активності, самостійності і творчості студентів. Успіх інтенсифікації навчальної діяльності студентів та сприяння розвитку самостійної роботи студентів, їх пізнавальних здібностей, творчої активності суттєво залежить від форм і методів, які застосовуються у процесі навчання.

Ми вважаємо, що створення адекватного організаційно-методичного забезпечення СРС, що розуміється як “процес створення педагогом необхідних і достатніх умов для навчання, що гарантують задоволення потреби студентів в інформаційних джерелах і вказівках” [6, 177], є засобом непрямого управління самостійною роботою студентів, розвитку самостійності, переходу від діяльності під безпосереднім керівництвом викладача до такої діяльності, коли студент починає керувати сам навчальною діяльністю.

Отже, розвиткові ефективної СРС у процесі формування професійної компетентності майбутніх фахівців з міжнародної економіки мають сприяти оптимально підібрані *методи та засоби* навчання, спрямовані, у свою чергу, на розвиток навчально-пізнавальної активності студентів і формування інтеркультурологічної компетенції. Лише правильне використання методів і засобів навчання у навчальному процесі сприятиме більш повному, послідовному, цілеспрямованому та осмисленому засвоєнню студентами знань, умінь і навичок, їх підготовці до самостійного набуття знань. Тому варто звернути увагу на ці педагогічні та дидактичні поняття.

Відомо, що метод є системою пізнавальних і перетворюючих засобів, прийомів, принципів і підходів, які може застосовувати конкретна наука для пізнання свого предмета. Усякий правильний метод навчання збуджує самостійну роботу учня, яка становить основу всякого учіння. К.Д. Ушинський відзначав, що метод – це інструмент у руках вчителя, який слугує не тільки для введення певних істин, але й для керівництва за спостереженнями і мисленням учнів під час вивчення ними предметів та явищ навколишнього середовища. Отже, ми переконуємося у провідному значенні методів навчання в організації навчально-виховного процесу. Недаремно в Законі України “Про освіту” зазначено, що педагогічні та науково-педагогічні працівники мають право на вільний вибір методів, виявлення педагогічної ініціативи [3].

Ми вважаємо, що всі методи організації самостійної роботи можуть бути поділені на такі групи, залежно від типу діяльності: практична, тренувальна і пошукова діяльність. Цей розподіл відповідає і ступеню самостійності, що проявляється під час виконання цих видів діяльності. Питома вага методів-способів змінюється залежно від етапу, змісту і завдань навчання.

Серед навчальних завдань у процесі СРС вирішальне значення мають вправи. Під час вивчення іноземної мови використовується великий обсяг виконуваних вправ з відпрацювання автоматизації вживання мовного матеріалу і розвитку мовленнєвих навичок. Як відзначав М.В. Ляховицький, “без вправ навчання перетворюється на розмови про іноземну мову, у суто схоластичне заняття, основний зміст якого - розшифровка мовних форм і їх переклад” [9, 35]. Усі вправи поділяють на аспектні (мовні) і мовленнєві. Передмовленнєві вправи є перехідною формою. Щодо роботи з текстом, комплекс вправ для студентів має включати дві групи: підготовчі (на

повне розуміння тексту з поясненням деяких слів або виразів з інтеркультурологічним підґрунтям) та з аналізу змісту та ідеї тексту (ураховуючи інтеркультурологічний аспект) [8, 130].

У процесі самостійної роботи з іноземної роботи доцільно широко використовувати різноманітні за функціями види завдань: пізнавальні, комунікативні, комунікативно-пізнавальні і контрольно-оцінні. У пізнавальних завданнях мова є об’єктом навчального пізнання, а в комунікативних і комунікативно-пізнавальних – і засобом спілкування, і пізнання. Розвиткові самостійного і творчого мислення сприяє розв’язання різних за способом завдань. Крім алгоритмічних завдань, що розв’язуються студентами на основі відомих їм алгоритмів розв’язання (рецептивно-репродуктивні), існують два варіанти пошукових завдань що є алгоритмічними по суті, але розв’язуються студентами на основі відомих їм алгоритмів пошуку способу розв’язання або евристичних прийомів пошуку (репродуктивно-продуктивні). Евристичні завдання, неалгоритмічні по суті, розв’язуються за допомогою евристичних прийомів (продуктивні).

Рівень прояву самостійності визначається складністю видів самостійних завдань. Ускладнення виконуваних дій поєднується з посиленням самостійності. Чим складніше завдання, тим вищий рівень самостійності, що проявляється під час її виконання і тим самим є складнішим видом самостійної роботи. Це пояснюється тим, що “предметом пізнавальної діяльності у будь-якому вигляді навчальної роботи є не джерело знання, і не дидактичне призначення самостійної роботи, а завдання, включене до певного виду самостійної роботи” [2, 11], що є “генетичною клітинкою”, ядром у будь-якій самостійній роботі [11, 41].

З поступовим ускладненням виконуваних студентом завдань, проблем відбувається формування самостійності пізнавальної діяльності, самостійності як риси особистості. Відсутність труднощів, на нашу думку, може бути перешкодою в розвитку самостійності. Ускладнення має відбуватися щодо одночасно і процесуальної, і логіко-змістовної сторін діяльності. Ускладнення відбувається на наступних етапах засвоєння мовленнєвого матеріалу, які узгоджено з рівнями підготовки спеціаліста зі спеціальності “Міжнародна економіка”:

I етап - формування лексичних і граматичних умінь і навичок;

II етап - робота над джерелами інформації, наприклад, текстом, що є змістовною основою для мовленнєвого матеріалу студентів. Думки, що містяться в тексті, є приводом для інтерпретації та спілкування. Удосконалення мовленнєвих навичок відбувається в результаті трансформації матеріалу розмовного тексту і його комбінування зі засвоєним різноманітним з метою вираження свого ставлення до змісту розмовного тексту;

III етап - мовленнєвий матеріал використовується в абсолютно нових ситуаціях, для розв’язання нових мовленнєвих завдань, складніших з психологічного, мовного та інтеркультурологічного погляду.

Отже, самостійні завдання з дисципліни “Іноземна мова” можна поділити на дві значні групи. Об’єктом першої групи завдань є екстралінгвістична інформація, що підлягає смислової обробці й інтерпретації; об’єктом другої – мовно-мовленнєві засоби, які використовуються у процесі комунікативної діяльності. До першої групи відносяться завдання з вилучення інформації, спрямовані на смислову переробку інформації, тобто складання анотацій, рефератів, схем, або на творчу переробку інформації. До другої групи відносяться завдання на узагальнення і систематизацію мовно-мовленнєвих явищ. На нашу думку, виконання завдань обох груп позитивно сприяє розвитку самостійності і пізнавальної активності студентів, якщо вони мають чітке уявлення про цілі виконання певного завдання і зацікавлені в результатах процесу навчальної діяльності.

Таким чином, самостійна робота студентів з іноземної мови в економічному ВНЗ може виконуватися з різними цілями, в різних умовах. Засобами самостійної роботи можуть бути навчальні завдання різного характеру і ступеня складності, різні типи вправ відповідно до навчальних цілей. Певним чином організована СРС з іноземної мови фахового спрямування має сприяти досягненню основної мети вищої професійної освіти – формуванню професійної компетентності майбутніх фахівців з міжнародної економіки, а саме досягненню належного рівня мотивації (прагнення до особистісного самовизначення та самореалізації у професійному середовищі); оволодінню певними вміннями і навичками самостійної роботи (здатність у межах доступного навчального матеріалу та інформації поглиблювати знання підприємницької і корпоративної культури ділового середовища країни, мова якої вивчається); практичній спрямованості набутих знань (прагнення не лише до кращого порозуміння з діловими партнерами, але й до запозичення кращих зразків підприємницької культури у вітчизняній економіці; уміння компетентно спілкуватись з іноземними діловими партнерами), що потребує належного рівня сформованості вмінь і навичок самостійного оволодіння знаннями та прагнення до вдосконалення власного рівня професійної компетентності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бондаренко М., Маторин С., Соловьева Е. Информационному обществу – профессионалов в области информации // Новый коллегіум. – 2004. – № 1/2 – С. 16–21.
2. Гарунов М.Г., Пидкасистый П.И. Самостоятельная работа студентов (материалы лекций, прочитанных в политехническом музее на факультете новых методов и средств обучения). – М., 1978. – Вып. I. – 36 с.
3. Закон України “Про освіту”. – К.: Генеза, 1996. – 36 с.
4. Ильин Г. Современное образование в зеркале трех революций // Вестник высшей школы. – 1997. – № 9. – С. 11–13.
5. Интенсификация творческой деятельности студентов / В.И. Андреев и др. – Казань: Изд-во Казан. ун-та, 1990. – 197 с.
6. Козаков В.А. Самостоятельная работа студентов и ее информационно-методическое обеспечение: Учеб. пособие. – К.: Вища школа, 1990. – 248 с.

7. Копил Г.О. Значення вивчення іноземних мов у формуванні професійної компетентності майбутніх фахівців з міжнародної економіки // Теоретичні питання культури, освіти та виховання: Зб. наук. пр. / За заг. ред. акад. М.Б. Свтуха. – К.: Видавн. центр КНЛУ, 2007. – Вип. 33. – С. 168–171.
8. Копил Г.О. Формування професійної компетентності майбутніх фахівців з міжнародної економіки у процесі вивчення іноземних мов: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Інститут вищої освіти. – К., 2007. – 246 с.
9. Ляховицкий М.В. Методика преподавания иностранных языков: Учеб. пособие для филол. фак-тов вузов. – М.: Высш. школа, 1981. – 159 с.
10. Пассов Е.И. Программа-концепция коммуникативного иноязычного образования // Концепция развития индивидуальности в диалоге культур. – М.: Просвещение, 2000. – 172 с.
11. Пидкасистый П.И. Самостоятельная познавательная деятельность школьников в обучении: Теоретико-экспериментальное исследование. – М.: Педагогика, 1980. – 240 с.
12. Селезнева Н.А. Размышления о качестве образования: международный аспект // Высшее образование сегодня. – 2004. – № 4. – С. 35–44.
13. Серова Т.С. Психологические и лингводидактические аспекты обучения профессионально ориентированному чтению в вузе. – Свердловск: Изд-во Урал. ун-та, 1988 – 229 с.
14. Purdie N., Douglas G., Hattie J. Student Conceptions of Learning and Their Use of Self-Regulated Learning Strategies: A Cross-Cultural Comparison // Journal of Educational Psychology. – 1996. – Issue 88(1). – P. 87–100.

УДК 378.147

Кремечек Г.А., Олешко Л.Д.

ВИХОВАННЯ КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'Я – НЕВИД'ЄМНА СКЛАДОВА НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

У статті висвітлюються особливості виховної роботи серед студентів на кафедрі безпеки життєдіяльності й охорони здоров'я людей з питань екології людини. Розкривається методика медико-гігієнічного та екологічного виховання молоді. Окреслюються підходи до розуміння культури здоров'я через здоровий спосіб життя.

Сьогодні українська молодь проходить важке випробування необмеженою свободою: пити чи не пити, палити чи не палити, починати сексуальне життя чи утримуватись, практикувати безпечний секс чи ризикувати. Цей вибір в умовах поширення СНІД, ХПСС, вільної пропаганди алкоголю, тютюну стає небезпечним для життя.

Педагогів, батьків і громадськість серйозно турбує лавиноподібне поширення серед молоді наркоманії, токсикоманії, алкоголізму, випадків суїциду, проституції та інших проявів саморуйнуючої поведінки.

Сучасний стан здоров'я дітей і молоді можна вважати катастрофічним. За даними УкрНДІ охорони здоров'я дітей і підлітків лише кожен шостий – восьмий учень вважається здоровим.

Більшість людей вважає, що проблемою здоров'я повинні займатись медичні працівники.